

Այս զանազանութիւնն կը նկատուի նաեւ լեզուական ոճի մէջ: Ա. մասի գրիչը աւելի կ'իշխէ լեզուին, պարզ է, բայց ունի հստակ-կան ձգտումներ, մինչ երկրորդ մասն տկար է, խրթին եւ զուրկ հստակորակ ճախրանքներէ:

Այս հանգամանքը կը ստիպէ զմեզ ենթադրելու Մեկնութեան մէջ կրկին գրիչ. Ա. մասը՝ մեկնուած հանայէն, թարգմանուած է 850 ի շրջանին՝ արաբերէն բնագրէ: Իսկ Բ. մասը հեղինակուած է հայ գրչէ մը, թերեւս նոյն շրջանէն ոչ շատ ուշ, բայց յամենայն դէպս տարբեր անձնաւորութիւն մ'եղած է այն քան առաջին մասի թարգմանիչը:

Բ. մասի հայ հեղինակը իւր մեկնութեան համար օգտուած է բացարձակապէս ազգային գրականութենէ: Ինքն ալ ունեցած է աչքի առջեւ Ոսկեբերանի Մեկնութիւնը, որուն հետ-քերու վրայէն ընթացած է, բայց ծանօթ եղած է նաեւ Սեբերեանոսի ճառերուն եւ Մամբրէի անուամբ հրապարակի վրայ շրջած քարոզներուն (կամ անոնց աղբիւրին): Չրաքեան յառաջ բերած է բառական փոխառութիւններ այս ճառերէն (էջ 16—19):

Հանայի այս Մեկնութիւնը թէեւ ծնունդ առած է հայ գրականութեան ազդեցութեան տակ, բայց ոչ նուազ ազդեցութիւն ըրած է ինքն ալ հետագայ գրականութեան վրայ:

1197 ին Սարգիս Վ. Կունտ իւր Ղոկասու եւ Յովհաննու խմբագիր մեկնութեան մէջ օգտուած է ի մէջ այլոց հանայի Մեկնութենէն. «Եւ սկիզբն ի հանայէ, սակաւ մի, եւ ի Սեբերեանոսէ՝ ի մէջ քրիստոսասիրացն սուղ ինչ վկայութիւն» (Հայապատում, § 286, էջ 371): Հատուածներ մուտ գտած են նաեւ հին ճառընտիրներու մէջ:

Մեկնութենէս պահպանուած են մեզի բազմաթիւ ձեռագիրներ: Հ. Չրաքեան իւր հրատարակութեան բնագիր առած է Վենետիկի Միխիթարեան Մատենադարանի 1155 ին Ամիթ Կիրակոս կրօնաւորէն գրուած երկաթագիր օրինակը (թ. 1683): Աչաց առջեւ ունեցած է նաեւ երկրորդ օրինակ մը՝ նոտրագիր, անթուական (= Օր.), զոր կը համարի ծագած 1115 ին օրինակուած երկաթագրէն (էջ ԺԶ): Օրինակ մ'ալ կը գտնուի մեր Մատենադարանին մէջ, թ. 611, նոտրագիր, անթուական: Չեռագիրս յընդհանուրն նոյնն է Չրաքեանի Օր. ին հետ. հոս կը պահի միայն Ա. գրքի վերջաբանին վերջաւորութիւնը՝ էջ 245, 20—246, 10: Կը յիշուին օրինակներ՝ Էջմիածին՝ Կարինեան Յուրակ, թ. 1239, 1207—1311, Կանայեանց՝ Յու-

րակ հայերէն ձեռագրաց Ներսէսեան հոգեւոր Դպրանոցի. թ. 19 (ԺԹ. դար, էջ 40—41). Baronian-Conybeare, Catalogue of the Armenian Manuscripts in the Bodleian Library, թ. 74 (էջ 170—171), Պալեան՝ Յուրակ հայերէն ձեռագրաց Ս. Կարապետի վանուց ի Կեսա-րիա, թ. 18, թ. 19, երկուքն ալ անթուական:

Այստեղ կը վերջացնենք մեր խօսքը Մեկ-նութեան մասին:

Հ. Ն. ԱԿՈՆԵԱՆ

ՄԱԿԱՐԱՅԵՑԻՈՑ Բ. ԳՐԵԻՆ ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Քննական ուսումնասիրութիւն:

(Հարաւորութիւն)

§ 7. Հայերէն թարգմանութեան արժէքն ու որպիսութիւնը:

Թէեւ Լակրոզի «Թագուհի թարգմանու-թեանց» խօսքը ընդհանուր հաճութեան է արժանացած, սակայն ամէն քննիչ, Ս. Գրքի ներածութեան ամէն հեղինակ՝ դրուատալից բառամթերք մը կը կիրարկէ, երբ կարգը կու գայ Ս. Գրքի հայ թարգմանութիւնը բնորոշելու: Խղճամիտ ինքամք եւ ամենաչնչին իրերու վրայ տարածուող հաւատարմութիւն կը փայլէ հոն: Հայ թարգմանիչները՝ լիովին հմուտ հայ յոյն լեզուներուն, կարող եղած են ոչ լոկ — քիչ բացառութեամբ — ուղիղ իմաստին թափանցել, այլ նաեւ ուղիղ հայացնել, եւ որ աւելին է՝ կարող եղած են իրենց ոճը Ս. Գրքի մատենաներուն բովանդակութեան ու հեղինակ-ներուն համապատասխանող այնքան այլազան ոճերուն համաձայն եղանակաւորել, փոփոխել: Իբր քոյր լեզու Յունարէնի՝ հայերէնը կը հա-մընթանայ անոր քայլ առ քայլ, բառ առ բառ մթինը՝ մթին, պայծառը՝ պայծառ կը բացատրէ, գիտէ պերճախօսել ու պարզաբանել, գիտէ պճնիլ եւ անպաճոյճ երեւալ — առանց սակայն իւր բնածին ազատութիւնը զոհելու, եւ օտարին ստրուկը դառնալու: Ս. Գրքի հայ թարգմանիչ-ներն նախանձելի եւ անգնահատելի առաւելու-

Թիւնն ունեցած են լեզուի աղնուութիւն, մա-
քութիւն ու վեհութիւն միացնելու ամենա-
խիստ հաւատարմութեան հետ (Kaulen, Ein-
leitung¹, I, էջ 177—179. Scholz, Einleitung
in die Schriften d. A. u. N. T., I, Köln
1845—1848, էջ 498. Cornely, Introductio,
էջ 387. Հմմտ. նաեւ ճաշակ Ոսկեղէն Դպրու-
թեան, Կ. Պոլիս 1887, էջ 3—4):

Մեր ազգային զգածումները փայփայող
այս գնահատականն անտարակոյս բոլորովին կեր-
պարանափոխ պիտի ըլլար, եթէ վերոյիշեալ
հեղինակներն իրենց դատաստանին չափանիշ
ընտրած ըլլային Բ. Մակաբայեցիք: 2է թէ
որովհետեւ հոս թարգմանիչը նուազ հայկաբան
է, այլ ընդհակառակն՝ որովհետեւ չափազանց
հայկաբան է, միայն հայկաբան է: Իրեն համար
կարծես արժանահաւատ սրբազան պատմու-
թիւնը ստորակարգ դիրք ունի, ինքը իւր լեզուն
կ'ուզէ ցուցադրել, ճոխութեամբ ու գեղեցկու-
թեամբ դիւթող լեզուն: Սկզբնագիր հեղինակին
երկը իրեն համար ցանկապատ միջոց մը է, որուն
մէջ ինքը գրիչ շարժելու պաշտօն միայն ու-
նենայ, այլ հում նիւթ մը, դիւցազնավէպ մը,
որուն յղկումն եւ ըստ պատշաճի փոփոխումը
ստանձնած կը թուի, առանց անդրադառնալու,
որ իւր ազատաբանութեամբ սկզբնագրէն հաս-
քան կը հեռանայ երբեմն, որ հեղինակին հաս-
տատածը կը ժխտէ եւ զայն կը խեղաթիւրէ
անձանաչելի աստիճան: Եւ եթէ թարգմանիչն
իւր հայկաբանութեան հետ չընձեռէր նաեւ
փաստերն իւր թերի յունագիտութեան, կարելի
էր զինքը դատափետել իբր նենգամիտ եղծիչ
բնագիրներու: Բայց թանձր սխալներու փաղանգ
մը — զոր վերը ներկայացուցինք — պաշտօն կը
կանգնի թարգմանչին ուղղամտութեան՝ յերեւան
հանելով անոր տկարութիւնը Յունարէնի մէջ,
իբրեւ արդարացուցիչ պատճառ երեւակայու-
թեամբ ներկուռ ազատաշարժ գրչին, քաջ հայ-
կաբանութիւն մէկ կողմանէ, անկատար յունա-
դիտութիւն միւս կողմանէ. ահա բանալիները,
որոնցմով Բ. Մակաբայեցւոց թարգմանչին ար-
տադրած աշխատութեան՝ Ս. Գրքի միւս մա-
տեաններէն բոլորովին տարբեր որպիսութիւնն
ու յատկութիւնները կարելի է ըմբռնել:

«Մակաբայեցիք են ազատ թարգմանու-
թիւնք. Նորայրի այս մէկ խօսքով (Կո-
րին. ԻԲ.) կարելի է թարգմանութիւնս յատ-
կանշել: Թարգմանիչը չի կապուիր սկզբնագրին
խօսքի եւ բառերու յաջորդութեան, — թէեւ
կրնար՝ առանց բռնաբարելու իւր մտքի լե-

զուն — այլ ըստ կամի յումպէտս կը շրջէ վերի-
վայր: Ամենեւին կարեւորութիւն չունի իրեն
համար, թէ հեղինակն ինչպիսի շողապներ,
մանիկներ ու դերանուններ կը գործածէ, իւր
գաղափարներուն յարմարածն պատրաստի ունի
նա. երբեմն բոլորովին զանց կ'առնու, երբեմն կը
ներմուծէ, ուր որ կրնային պակսիլ: Հոգ չէ թէ
այսու հեղինակէն դիտուած նրբին իմաստները
կը չբանան, նախադասութիւններու փոփոխ
աղերսը կը խանգարի: Գոյականներու եւ մա-
նաւանդ բայերու թիւն ալ շատ չի յարգեր.
յոգնակիի տեղ եղակի կը դնէ եւ հակառա-
կէն: Բայց այս կէտիս մէջ միայն ազատութիւնը
չէ վճռատու. երբեմն սխալ ընթերցումներ ալ
մաս ունին, վասն զի յոգնակի եւ եղակի ձեւերն
տեղ տեղ դիւրաշփոթ են սկզբնագրին մէջ
(Հմմտ. 2 Մկ. Դ, 11. Ը, 1. Թ, 16, 22, 25,
33. ԺԲ. 10, 13, 37 եւն):

Սակայն Հայն այսքան ազատութեամբ գոհ
չըլլար: Կամ բառ մը անգիտանալով ու կամ
անհոգութեամբ եւ անմտադրութեամբ՝ բառեր
կ'անտեսէ, խօսքեր կը համառօտէ, պարբերու-
թիւններ կը սեղմէ: Այս կերպով հայ թարգ-
մանութենէն դուրս մնացած են շատ մը բառեր
ու տեղեքներ, զորոնք սկզբնագրին ապահով կը
կարդար (Հմմտ. Ա, 1, 7, 15. Բ, 8, 25.
Գ, 25, 36. Դ, 24. Ե, 5, 2, 3, 13, 16, 25.
Ի, 1, 6, 24, 38. Ը, 6, 8, 9, 15. Թ, 7, 8,
19, 21, 25, 26. ԺԱ, 25. ԺԲ, 10, 16, 22,
25, 45. ԺԳ, 8, 26. ԺԴ, 9, 27. ԺԵ, 9, 10,
13, 19, 26): Երբեմն ալ մեքենական պատ-
ճառներէ բղխած են այս յապաւումները (Բ. 16,
21. Գ, 6): Սակայն չեմ տարակուսիր, որ օր. հ.
Գ, 27. Ե, 9—10, 21. Թ, 19 թարգմանչին
ազատութեան զոհ գացած ըլլան: Իսկ ուր որ
յոյն ձեռագիր մը նոյն պակասը կը ցուցնէ, կա-
րելի է նաեւ ենթադրել, որ Հայուն օրինակն
ալ թերի եղած ըլլայ, եւ հետեւաբար կարելի է
թարգմանիչը պատասխանատուութենէ ազատ
արձակել:

Մասնաւոր մտադրութեան արժանի է, թէ
ինչպէս կը վարուի Հայն՝ յատուկ անուններու
հետ: Քաղքի անունները կը բացատրէ քաղա-
քացւոց անուան (իբր յատկացուցիչ) կցելով
քաղք բառն իբր յատկացեալ (օր. հ. Գ, 33.
Ե, 21. ԺԱ, 8, 36): Սակայն զայս կրնանք նաեւ
լեզուական առանձնայատկութիւն մը համարիլ:
Մինչդեռ թարգմանչական ազատութիւնն է որ
յայտնապէս կը թելադրէ յունական դից անուն-
ներուն փոխարէն՝ Հայոց մէջ գործածուած եւ

այս պատճառաւ ընթերցողներուն աւելի ծանօթանալն գործածել (օր. հ. Գ, 5. Դ, 19, 47. Ե, 2. Զ, 7. ԺԱ, 30): Նոյն ոճով կը փոխէ նաեւ տիտղոսները, յունականներու փոխարէն պարսկականներ զնելով (օր. հ. Գ, 7. Դ, 28. ԺԱ, 1): յայտնի է, որ ասով անձշգուծիւններու կը մատնուի յաճախ, ինչպէս վարը պիտի տեսնենք մի առ մի:

Հայն այս ազատութիւններուն քով ալ կանգ չ'առնուր: Երբեմն կը Լքէ բոլորովին թարգմանչի գերը եւ իբր խմբագրող կը սկսի աշխատիլ, ու կ'արտագրէ յաւելումներ, նիւթական ու կերպական ընդլայնումներ, որոնցմով պատմական հաստատուն հոգը թողուցած բանաստեղծական ու վիպական երերուն ու մտացածին սահմանը կը թեւակոխէ: Յալիշտակուած իւր յորդաբուլի լեզուով չի զգար որ սկզբնագրի հեղինակին կը հակասէ, ճշմարտութեան ու արժանահաւատութեան թիկունք կը դարձնէ, եւ նոյն իսկ ինք իրեն կը հակաճառէ անյարիր եւ իրարամերժ խօսքեր տողելով:

Կարծես սկզբունքով՝ բոլոր անուղղակի խօսքերը ուղղակի կը դարձնէ հարկաւոր փոփոխութիւններն ընելով եւ տեղ տեղ զուարճալի միջարկութիւններ ներմուծելով (Ա, 20. Բ, 7. Գ, 6, 9, 10, 11, 13, 37, 38. Դ, 9. Ե, 17. Զ, 21, 22, 24. Է, 5. Ը, 19. Թ, 16, 36. ԺԲ, 24, 42. ԺԳ, 14. ԺԴ, 5. ԺԵ, 3, 33): — Ըստ մը ընդլայնումներ անով գոյացած են, որ Հայը հեղինակին իբր դիւրահասկանալի լռածը իւրովի կ'աւելցնէ՝ օր. հ. իբր պատճառ որմէ հեղինակին մատնանշած արդիւնքը կը բղխէ կամ հակառակէն. դէպքերը կը ճոխացնէ պարագաներով ու մանրամասնութիւններով, ազատ ասպարէզ տալով իւր ստեղծագործ երեւակայութեան (Ա, 8, 20, 25, 27. Բ, 1, 6, 10, 13, 24, 32. Գ, 2, 7, 9, 13, 14, 21, 32, 35. Դ, 26, 27, 29, 45. Ե, 16. Է, 4. Ը, 21. ԺԲ, 35. ԺԳ, 20. ԺԴ, 12. ԺԵ, 20, 25, 27, 28): Այս տեղիքներուն մէջ կան նաեւ այնպիսիներ, որոնց մէջ իւր երեւակայութեան ապաստանած է, երբ խօսքին մէկ մասը հասկնալով՝ մնացած իրեն համար անհասկանալին՝ անձամբ յերիւրած է, բնականաբար այլազգ քան որ հեղինակէն դիտուած է բնագրին մէջ: Երբեմն ալ յունարէն ընդունելութիւնները շաղկապներով կը բացատրէ բայց ոչ անսայթաք (Ա, 7. Բ, 3. Դ, 28. Զ, 10. Ը, 31): Նիւթական ընդլայնումներու վերջին աղբիւր մը եղած են ինքնածին վերլիշումները (réminiscence): Ան-

գամ մը գրած խօսքերը ինքնաբերաբար միտքէ կ'իյնան, երբ նման խօսք կամ բառ մը պատահեաւ նոյնպէս ինքնաբերաբար ու գուցէ անգիտակցօրէն վերստին գրի կ'առնու զանոնք: Նոյն կ'արժէ այնպիսի խօսքերու համար, որոնք թեեւ նոյն գրքին չեն վերաբերիր, բայց յաճախ լսելով ու կրկնելով սովորական ու դիւրարտագրելի դարձած են (Ա, 32. Բ, 28, 31. Գ, 31. Դ, 3, 21. Ե, 3, 6. Զ, 28. Է, 22, 35. Թ, 6, 8, 11. Ժ, 28, 30. ԺԱ, 19. ԺԲ, 11. ԺԳ, 15. ԺԴ, 8, 40. ԺԵ, 12):

Ուրիշ ընդլայնումներ կերպական ու լեզուական նկարագիր ունին, պատմական նիւթէական փոփոխութիւն չի կրեր եւ կրնայ աւելի իրաւամբ աւելաբանութիւն կոչուիլ: Եւ որովհետեւ ասոր պատճառն է թարգմանչին ոճն եւ առատախօս լեզուն, այս մասին քննութիւնը լեզուին կը հայի:

Այժմ հարկ է մեր ստուերագծածն մանրամասն ապացուցանել: Այս է մեր աշխատութեան ամենատաժանելի եւ նոյն իսկ դժուարամարս մասը, բայն միանգամայն անհրաժեշտ եթէ կ'ուզենք թարգմանութեանս որպիսութեան լիով վերահաս ըլլալ եւ վերի նկարագրութիւնը հաստատուն հողի վրայ դնել: Բնականաբար կրնայինք հատնտիր օրինակներով շատանալ, բայց հիմնական գործ մ'ընծայելու բաղձանքով նախընտրեցինք — այս գլուխը չափազանց երկարաձգելու վտանգով իսկ — բառ առ բառ բնագրական համեմատութիւն ու քննութիւն: Եթէ ուզէինք ամէն չնչին տարբերութիւն պարզել, պէտք էինք հոս ամբողջ Բ. գիրքը արտագրել, ուստի միայն մեզի քիչ թէ շատ հարկաւոր երեւցածն ընտրած ենք: Ամենակարեւորութեան համարները վերն ալ նշանակեցինք՝ կրնայ անոնց դիմելով բաւականանալ ով որ մեր ըսածներուն ստուգութիւնը քննել կը բաղձայ:

Նախ կու տանք հայերէն թարգմանութիւնն ըստ Զօհրապի, ապա յունարէն բնագիրն ու մեր թարգմանութիւնը՝ եթէ հարկաւոր է, վերջապէս մեր դիտողութիւնները, եթէ ունինք վասն զի յաճախ հայ հին թարգմանութեան բացատրիպ բառերու մէջ ընթերցողն ինքնին դիւրաւ պիտի գտնէ անոր եւ յունին միջեւ եղած տարբերութիւնն ու մեր նկարագրած որպիսութիւնները: Բնականաբար ինչ որ լեզուի մասին խօսած ժամանակ պիտի յիշենք, ներկայ համեմատութեան մէջ չենք առած, թէեւ յունին բոլորովին համաձայն չըլլան:

իրողութիւնն ամբողջ չի բացատրեր. — «որոց
ծածկեալ էր թաքուցեալ զհօւրն, զի
բերցնէն. անօրատիպ բառերը, որոնք կ'ենթա-
դրուին արդէն, թարգմանչէն են. յուն. τῶν
ἀποκρυφάντων. — «նոքա իբրեւ եկին,
պատմեցին եւ ասեն բայո. յուն. ունի միայն
διεσάφησαν ἡμῖν = «պատմեցին (ծանուցին)
մեզ. վերջին բառս զանց կ'առնուն նաեւ,
բայց յանիրաւի, 22 64, 93 եւ Ասորին: —
«հուր ինչ մեք անդր ոչ գտաք, բայց
գտաք մեք անդ ջուր դանդաղամած
թանձրացեալ. ամբողջ խօսքը աննուղակի է.
μὴ εὐρηχέναι πῦρ ἀλλὰ ὕδωρ παχὺ = «չիցէ
նոցա գտեալ հուր ինչ այլ ջուր թանձրացեալ.՝
բնագրական տեսակէտէ կ'ենթադրուի, որ փոխ.
«անդր» հարկ է օժի հետ կարգաւ «անդ»
բայց ես պիտի առաջարկէի, յեցած ձի եւ
երկու «անդ» երու խորթութեան վրայ, առա-
ջինը ջնջել: Զն կը կարդան «բայց գտաք մեք
անջուր», աղաւաղում «անդ ջուր», —
Հ. 21. «պատարագացն», իմաստին համա-
ձայն է, թէեւ բառական՝ τὰ ἐπιχειρέμενα = «որ
ինչ ի վերայ կայր», — Հ. 22. «բորբո-
քեցաւ բոց + հրոյն ի վերայ փայտից
սեղանոյն եւ մաշեաց զողջակէզսն.
յուն. ἀνήφθη πύρα μεγάλη = «բորբոքեցաւ
բոց մեծ», Հայուն յաւելուածն իրին բնութենէն
կը հետեւի արդէն եւ կը կանխէ մասամբ Հ. 23.
«Բոց հրոյ», = φλῆξ πυρός եւ Գ. 2. Սղ.
ԻԵ. 7. Դան. Է. 9. — «Զի սքանչացեալ էին
ամենեքեան», սխալ է եւ վերնոյն հետ չի կա-
պուիր. յուն. ὥστε θαυμάσαι πάντας = «որպէս
զի (= մինչեւ) յապուշ կրթել զամենեւեան:
— Հ. 23. «2այն առին սկսան օրհնել», —
յուն. προσευχῆν δὲ ἐποιήσαντο = «աղօթիս»,
արարին», — «Իբրեւ ի բերանոյ Նեեմիայ»,
փիւ. «որպէս եւ Նեեմիա» (զկնի կցեր): Սխալը
ծագած է այնու, որ թարգմանիչն յωνάθουի փոխ.
միացուցած է καταρχομένου ալ ամենամերձ
ἐπιφρονούντωνի, որուն՝ դիրքով ալ ամենա-
նոց. — Հ. 24. «Ճմարիտ, արդար», — Հ. 25. յուն.
տիպ բառը կ'աւելցնէ Հայը նաեւ Հ. 25. «դու միայն
միայն վերջինն ունի: — Հ. 25. «դու միայն
եւս, որ մատակարարես + ամենայնի զա-
մենայն», Թունարէնի գոյականը (չորրորդ)
յարաբերականի վերածած է լեզուական տե-
սակէտով, որ նաեւ խնդիր սեւեռով (զամենայն)
եւ խ. բնութեամբ (ամենայնի) ամբողջանալ կը
պահանջէր: — Հ. 26. Հայը զանց կ'առնու
«Իսրայէլ, անշուշտ որովհետեւ «Ժողովրդեան քոյ»

ինքնին բացայայտ է եւ. Հ. 25 արդէն անգամ
մը յիշուած էր անունը: — Հ. 27. «զցրումն
գերութեան մերոյ», անօրատիպ բառը թարգ-
մանչին մեկնութիւնն է: — «Ազատեա զայնոսիկ
որ կան ի ծառայութիւն անարգելոց եւ
պղծոց, հայեաց ի ծառայս քո», բնագրին
իմաստը նոյն պահած է, ըստ կամի հեռանալով
սկզբնական ձեւէն, յուն. կ'ըսէ. «ազատեա զայ-
նոսիկ որ ի ծառայութեան կան ի հետեւնոսս
(ἐν τοῖς ἔθνεσι), հայեաց յանարգեալսն
եւ ի պղծեալս (ի նոցանէ)», — Հ. 28ի
մէջ թարմանիչը դարձեալ կը կրկնէ Հ. 27ի
գաղափարը՝ «հետեւնոսք պիղծք եւ անար-
գեալք», իբր բացայայտիչ կցելով բնագրի
«τοὺς καταδυναστεύοντας» = «զայնոսիկ, որ
բռնադատեցին զմեզ», խօսքին: — Հ. 31. «եւ
ողջակէզքն տակաւ վառեալ բորբոքեալ
մաշէին, եւ իբրեւ վախճան եղեւ պա-
տարագացն», փիւ. «Իբրեւ ողջակէզքն մաշէին»,
ճոռումբանո թեան փոքրիկ փորձ մըն է այս,
որով Հայը բնագրի կ'ընդլայնէ առանց սխալ
քայլի մը: Մինչդեռ հետեւեալ բանաստեղծա-
կան նկարագրութեան մէջ մոլորիկէ չէ կրցած
զերծ մնալ. Հ. 32. «եւ իբրեւ այս եղեւ,
առաւել բոցն ի վերայ (ուշ. ըստ օրի վեր)
բորբոքեցաւ. եւ իբրեւ բոցոյն նշոյլք եղեն,
դարձեալ միւսանգամ վառեցաւ բոր-
բոքեցաւ սեղանն, եւ որ ինչ էր մնա-
ցեալ՝ եւ այն մաշեցաւ», Պատահածը սա-
կայն բողբոջին ուրիշ բան է. «եւ իբրեւ այս
եղեւ, բորբոքէր բոց ինչ, զոր մաշէին նշոյլք
արձակեալք ի սեղանոյ անտի», = φλῆξ ἀνήφθη
τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀντιλαμψάντος
φωτὸς ἐδαπανήθη.

(Ըրբանտիւի)

Հ. Ս. ԿՈՂԵԱՆ

